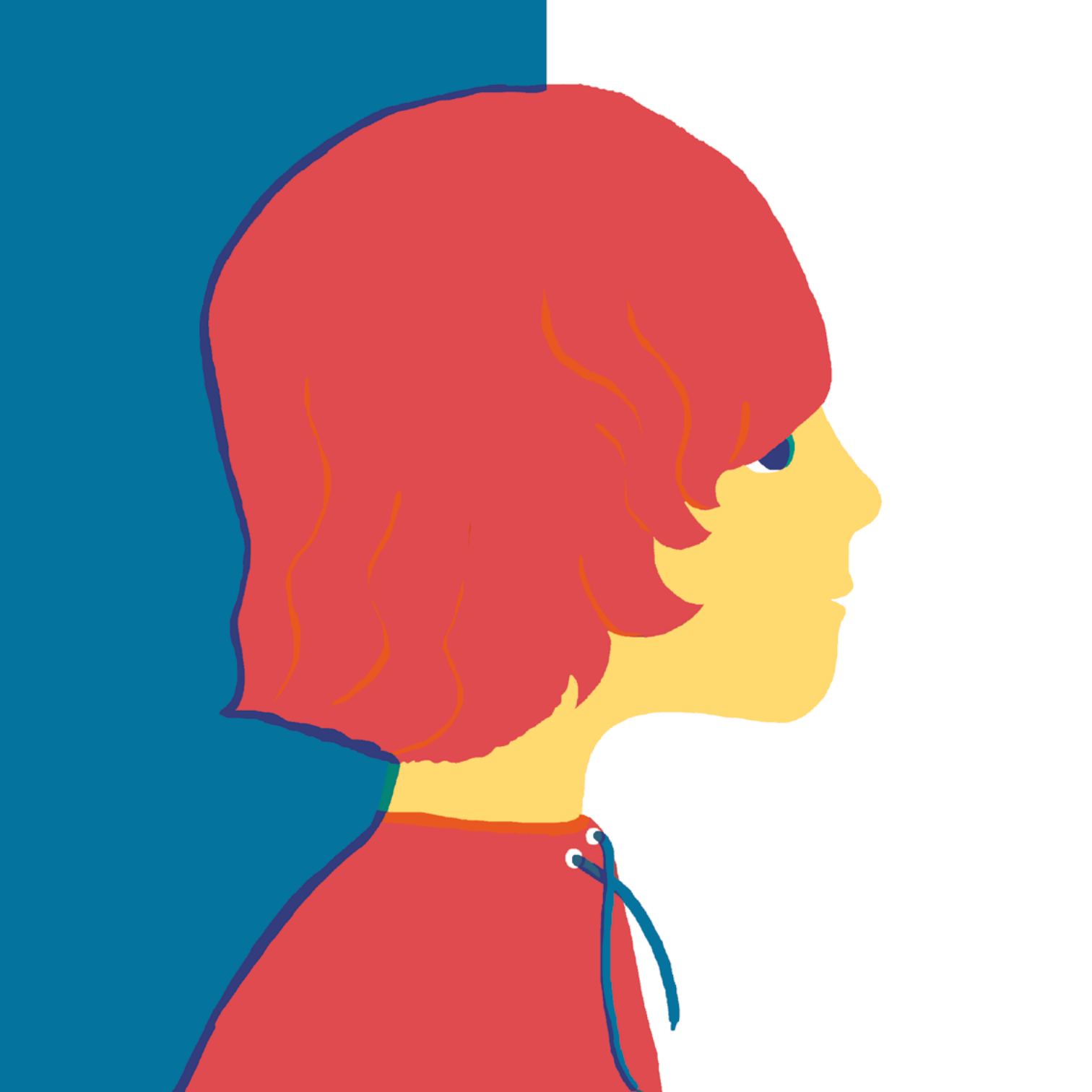

HAGE WAALIDKA
EE ARDAYDA
SANNADKA
TODDobaad
WWW.YANHEMPAINLIITTO.FI

Ku soo dhawoow
**DUGSIGA HOOSE EE
AASAASIGA AH!**

WAALIDIINTA QAALIGA AH:

Dugsiga hoose ee aasaasiga ah hadda wuu dhammaaday, dhallintaada wuxuu u guurayaa fasalka 7aad ee dugsiga. Marxalad cusub, oo xiiso leh oo nolosha ah ayaa ku sii jeedda geeska. Dugsiga sare ee aasaasiga ah wuxuu waxyaabo badan oo cusub u keenayaa waayo-aragnimada iskuul ee dhallinta, muhiimadiisa ayaa weli laga dareemayaa heerarka dambe ee dugsiga iyo wixii ka dambeeya. Waqtiga ardaygu kujiro dugsiga hoose-dhexe sidoo kale wuxuu ku saabsan yahay koritaanka, farxadda iyo mararka qaarkood sidoo kale caqabadaha la yimaada.

Bilaabidda sanadka toddobaad ee dugsiga waxay u badan tahay inay u keento ugu yaraan xoogaa culeys ah dhallintaada, iyo sidoo kale macquul ahaan adigana waalid ahaan. Sidee dhallinta u bilaabaan waxbarashadooda? Sidee dhallintaada ku helayaa booskiisa/booskeeda fasal cusub iyo dugsi? dhallintaada wuxuu u baahan yahay kaalmadaada. Waa muhiim inaad dhallintaada kala hadasho arrimaha ku saabsan dugsiga hoose-dhexe.

Waalid ahaan, waa inaad noqotaa mid xamaasad leh kuna dhiirrigelisa gelitaanka dhallintaada ee dugsiga hoose dhexe. Kalsoonida waalidiinta ee iskuulka iyo macalimiinta, iyo qadarinta ay uqabaan iskuulka, ayaa ka muuqata caruurtooda, taasoo saameyn ku yeeleysa dhiirgalinta cunuga ee iskuulka iyo ku xirnaanta iskuulka. Waxaan rajeyneynaa inaad kaheli doontid tilmaantan mid ku caawinaysa uguna caawin doonta u gudubka dugsiga hoose dhexe iyo arrimaha la xiriira.

Salaan,

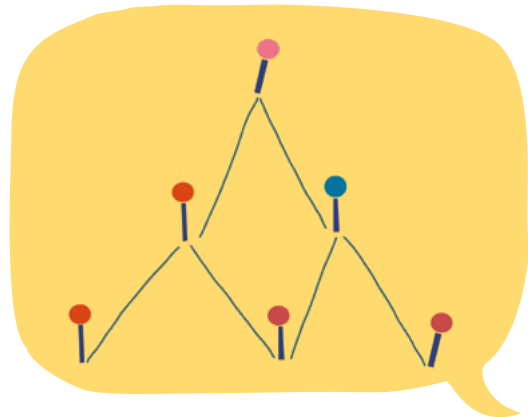
Ururka waalidiinta ee Finnishka (Suomen Vanhempainliitto)
iyo Förbundet Hem och Skola

ISBEDDELADA ISKUUL DHIGASHADA EE DUGSIGA SARE EE AASAASIGA AH

Iskuul dhigashada ardaygu siyaabo badan ayuu wax uga bedelaa dugsiga hoose dhexe. Waxaa jiri doona maadooyin badan, maalmaha iskuulkuna way sii dheereyn doonaan. Macallinka fasalka waxaa lagu beddeli doonaa macallimiin gooni ah oo maaddo kasta ah, iyo kormeere fasal oo mas'uul ka ah fasalka iyo guud ahaan arrimaha la xiriira dugsiga. Ardey badan, bilaabida dugsiga hoose-dhexe waxay ka dhigan tahay dugsi cusub, fasal cusub, iyo fasallo cusub.

Heerkan iskuulka, waxbarashadu waxay ubaahantahay ardayda inay madax banaanaadaan oo ay masuuliyad iska saaraan iskuulkooda. Waxaa jiri doona ikhtiyarro badan, ardayduna waxay awoodi doonaan inay doortaan maaddooyinka qaarkood iyagoo u eegaya danahooda gaarka ah. Hawlaha dugsiga waxaa haga manhajka dugsiga, kaas oo qeexaya waxa lagu barto dugsiga iyo sida loo qabto howlaha dugsiga. Manhajka waxaa badanaa lagu bixiyaa websaydhka dugsiga. Waa fikrad wanaagsan waalidiinta inay sidoo kale dib u eegaan.

Manhajka waxaa loogu talagalay in lagu dhiirrigeliyo farxadda iyo xamaasadda waxbarashada, iyo hab firfircoon oo ay ardaydu ugu wajahaan waxbarashadooda. Noocyo kala duwan oo habab kala duwan ayaa loo adeegsadaa waxbarista: tijaabinta, baaritaanka, iyo ka faa'iideysiga waxqabadka

iyo dhaqdhaqaaqa. Iyada oo qayb ka ah waxbarashadooda, Ardaydu waxay kaloo wax ku baran karaan fasalka dibadiisa: tusaale ahaan, adoo aadaya dabiicadda ama booqanaya matxafyada ama meheradaha. Cayaaraha iyo bey'adaha kale ee dalwaddu sidoo kale u adeegi karaan bay'ad waxbarasho. Tiknoolajiyada isgaarsiinta iyo macluumaadka ayaa door muhiim ah ka ciyaara barashada.

Dhammaan maadooyinka dugsiga, waxaa xoogga la saaraa kartiyo kala duwan - xirfadaha iskudhafan ee manhajka looga baahan yahay nolosha shaqada mustaqbalka iyo waxbarashada. Iskuul kastaa wuxuu leeyahay ugu yaraan hal mowduuc, mashruuc ama module sanad dugsiiyeed kasta, isagoo isku daraya waxyaabaha ay ka kooban yihiin maaddooyinka kala duwan iyo ka hadalka mowduuc la doortay oo ku saabsan aragtida maaddooyin dhowr ah.

Qiimaynta ardaydu way kala duwan tahay, iyadoo looga dan leeyahay dhiirigelinta iyo hagidda waxbarashadooda. Marka lagu daro astaamaha dibloomaasiyaddooda, ardaydu waxay siyaabo kala duwan u helaan jawaab celin - tusaale ahaan, iyada oo loo marayo wadhadallo qiimeyn ah oo ay ku lug leeyihiin ardayga iyo waalidiinta labadaba. Ardaydu sidoo kale waxay ku howlan yihiin qiimeynta xirfadahooda, iyo dib u eegista asxaabtooda. Dugsigu waa inuu la socodsiiyaa ardayda iyo waalidkood horumarka waxbarashadooda iyadoo si macquul ah loogu celcelinayo.

Arimaha muhiimka ah ee laxiriira manhajka iskuulada waxaa laga helayaa shabakada [Wakaaladda Waxbarashada ee Finland](#).

GELITAANKA FASAL CUSUB – ASXAABTA AYAA MUHIIM AH

- Saaxiibbada iyo ka mid noqoshada kooxdu waa u muhiim ilmo kasta. Ilmuhu waa inuu dareemaa inuu yahay xubin muhiim ah oo ka tirsan fasalka iyo bulshada dugsiga.
- Kala hadal saaxiibtinimada dugsiga guriga, albaabada guriguna ha u furnaadaan saaxiibbada dhallintaada.
- Kalinimada ama cagajuglaynta cunuggu waa arrin marwalba mudan mudnaansho. Ha uga tegin inaad ka fikirto arrimaha noocaas ah kaligaa - la xiriir dugsiga.

Marka laga eego aragtida dhallinta, nolol maalmeedka dugsiga ayaa inta badan macno ku leh asxaabta: dugsigu wuu ku fiican yahay saaxiibbadiis hareerahooda. Saaxiibbada iyo ka mid noqoshada kooxdu waa u muhiim dhallin kasta. Dhallinta waa inuu awood u yeesho inuu dareemo inuu yahay xubin muhiim ah oo buuxda oo fasalka ka mid ah iyo bulshada dugsiga. Ka mid noqoshada kooxdu waxay kordhisaa raaxada iyo nabadgelyada dugsiga, waxaana la ogaaday inay wanaajineyso waxqabadka barashada ardayda. Si kastaba ha noqotee, asxaabtu sidoo kale waxay noqon karaan isha cadaadiska asxaabta, arrimaha la xiriira (tusaale ahaan) muuqaalka kore ama ku xadgudubka mukhaadaraadka.

Marxaladda bilowga ee sannadka toddobaad ee dugsiga ayaa muhiim u ah sameynta saaxiibtinimada iyo ku biirista fasal cusub. Dugsiyo badan, bilowga sanadka 7, waxqabadyo ayaa loo abaabulay si kor loogu qaado isku xirnaanshaha kooxeed ee ardayda fasalka. Iyada oo ka mid ah waxqabadyadan, ardaydu way is bartaan, waxay ku dhaqmaan xirfadaha isdhexgalka, waxayna samaystaan koox aamin ah oo shaqeyneysa. Ruuxi koox ayaa ku dhex jira fasalka, iyotaxaddarna ayaa la geliyaa si loo hubiyo in ardayda midkoodna aan laga tagin. Dugsiyadu sidoo kale waxay leeyihiin ardayda taageerta, kuwaas oo kaalintoodu tahay abaabulida waxqabadyo, maalmaha mowduucyada iyo dhacdooyinka dhiirrigeliya saaxiibtinimada.

Dhallinta qaarkood si dhakhso
leh ayey boos uga helaan koox
cusub; kuwa kale waxay qaataan
waqti dheeri ah si ay ugu dhexgalaan koox
cusub, dhallinta wuxuu la kulmi karaa culeys
ku saabsan howshan inta aysan xitaa bilaaban.
Waalid ahaan, waxaad u noqon kartaa il kalsooni u siisa
dhallintaada. Guud ahaan, is dhexgalka fasalka qofka ayaa si
wanaagsan u socda mana aha inaad ka walwasho.

Sidoo kale waa inaad dhallintaada kala hadashaa saaxiibtinimada
dugsiga ee guriga. Waad weydiin kartaa dhallintaada sida ay dareemayaan
fasalka cusubi, sida ay yihiin dhallinta kale ee ay isku fasalka yihiin, iyo haddii
uu isagu / iyadu saaxiibo cusub yeeshay. Waad ku taageeri kartaa saaxiibtinimada
dhallintaada guriga, adoo daryeelaya asxaabtiisa / asxaabteeda isla markaana albaabada
gurigaaga u furan yihiin.

Haddii dhallinta looga reebayo kooxaha iskuulka, arrintaan waa in markasta wax laga qabtaa.
Haddii dhallintaadu ka hadlo kelinimada iyo in laga tago kooxda, waxaa lagugula talinayaa
inaadan ka fikirin tan oo kaliya guriga, keligaa, laakiin inaad la xiriirto kormeeraha fasalka
dhallinta sidoo kale. Adiga iyo iskuulkaaga iyo cunugaaga, waxaad ka fikiri kartaan sida loo
dhiiri galiyo saaxiibtinimada iyo is dhexgalka kooxda.

Ku xoogsheegashada dugsiga sidoo kale waa in had iyo jeer wax laga qabtaa. Haddii
dhallintaada kala hadlo guriga xoogsheegashada, dhagayso oo u xaqiiji dhallintaada, una
taageer isaga / iyada. Haddii dhallintaada aanu soo wargelin xoog-sheegashada dugsiga, la
heshii dhallintaada adiga oo waalid ahaan la xidhiidhi kara kormeeraha fasalka dhallinta.
Waa masuuliyada iskuulka inay markasta soo faragaliso xaaladaha xoogsheegashada, iyo
iskuulka waa inuu lahaadaa qorshe ku saabsan sida tan loo sameeyo. Haddii aad ka shakisan
tahay in dhallintaada ku lug leeyahay xoogsheegashada, is deji oo u caddee dhallintaada in
xoog-sheegashada aan la aqbali karin. Dhegayso dhallintaada oo la xiriir dugsiga.

Dugsiyadu sidoo kale waxay si isa soo taraysa u siinayaan taageerada waalidiinta si ay u
bartaan midba midka kale, iyo isku xidhka wadajirka ah. Tani waxay muhiim ugu tahay
dugsiga hoose-dhexe sida uu muhiim ugu yahay dugsiga hoose-dhexe oo kale. Markay
waalidku is bartaan, waxay iska kaashan karaan xoojinta ladnaanta ardayda, iyo inay gacan
ka geysato hubinta in cunug aan looga harin kooxda.

WADASHAQEYNTA GURIGA IYO DUGSIGA AYAA LAGAMA MAARMAAN U AH DUGSIGA HOOSE-DHEXE

- Wadashaqeynta guriga iyo iskuulka ayaa muhiim ugu ah dugsiga hoose ee assasiga ah siduu muhiim ugu yahay dugsiga hoose ee assasiga ah. Dugsiga sare ee aasaasiga ahi wuxuu saameyn weyn ku leeyahay dariiqa dhallinta ee heerarka dambe ee dugsiga.
- Ardayda dhigata dugsiga sare ee assasiga ah sidoo kale wey qaddariyaan kana faa'iideystaan waalidiinta xiiseynaya waxbarashadooda iyo xaadiritaanka dugsiga.
- Wadashaqeynta ka dhexeysa guriga iyo dugsiga waxay noqotay mid is dhexgal badan, shaqeyso oo loo wada dhan yahay waalidiinta.
- Waxaa muhiim u ah waalidiinta dugsiga sare ee aasaasiga ah inay bartaan midba midka kale oo xiriir wada yeeshaan.

Wadashaqeynta guriga iyo iskuulka ayaa muhiim ugu ah dugsiga hoose ee assasiga ah siduu muhiim ugu yahay dugsiga hoose ee assasiga ah. Dugsiga sare ee aasaasiga ahi wuxuu saameyn weyn ku leeyahay dariiqa iskuul ee dhallinta ee heerarka dambe ee dugsiga. Waxay sidoo kale kuxirantahay koritaanka dhallinta ilaa qaangaar, iyo caqabadaha tan la yimaada. Waa muhiimad weyn in wada shaqeyn ka dhexeyso guriga iyo dugsiga, si loo taageero koritaanka dhallinta, waxbarashadiisa iyo iskuul dhigashada.

Dhallinta waxay u sheegi karaan waalidkood inaysan doonayn inay aadaan dugsiga, oo aan looga baahnayn halkaas. Sida caadiga ah, hase yeeshe, dhallinta wuxuu ku qanci doonaa xiisaha ay muujiyeen waalidkiis / keeda, iyo iyaga oo u yimaada dugsiga waqti ka waqti. Iskuulku waa inuu sidoo kale door firfircoon ka qaataa, isagoo ku martiqaadaya waalidiinta inay yimaadaan dugsiga una wargeliyaan in waalidiinta wali loo baahan yahay, iyo wada shaqeynta guriga iyo iskuulka inay muhiim tahay.

Qaabka wada shaqeynta guriga iyo dugsiga way ku kala duwan yihiin iskuul ilaa dugsi. Habeennada waalidiinta waxaa lagu qabtaa dhammaan iskuullada. Habeennada waalidku waxay noqdeen wada hadal, isdhexgal iyo shaqeyn muddo kadib. Waxay sidoo kale siiyaan waalidiinta fursad ay ku bartaan waalidiinta kale. Waxaa jira habeenno waalidiin ah oo ardaydu ku lug leeyihiin. Iskuuladu sidoo kale

waxay abaabulaan munaasabado iyo xaflado kala duwan oo waalidiinta lagu casuumo. Waalidiinta sidoo kale waxaa lagu arkaa nolol maalmeedka dugsiga. Waalidiintu waxay kaqeyb qaadan karaan fasalada, si looga hadlo (tusaale ahaan) xirfadooda, hiwaayadaha ama xirfadahooda kale. Ardaydu sidoo kale way booqan karaan goobaha shaqada waalidkood.

Dugsiyada sare ee assasiga ah, wada-xiriirka u dhexeeya dugsiga iyo guriga inta badan wuxuu ka dhacayaa adeegyada sida Wilma, Helmi, ama wixii la mid ah. Iskuulada qaarkood waxay sidoo kale u isticmaalaan kanaalada warbaahinta bulshada xiriirkooda. Waalidiinta fasalka waxay yeelan karaan kooxo WhatsApp u gaar ah, ama wax la mid ah. Dugsiyadu sidoo kale waxay adeegsadaan websaydhadooda si ay ula xiriiraan waalidiinta. Wadahadalka qiimeynta iyo horumarka ee horey looga bartay dugsiga hoose ee assasiga ah wuxuu kusii socdaa dugsiga hoose-dhexe.

Waalidiintu si isa soo taraysa ayey uga qayb qaadanayaan horumarinta nashaadaadka dugsiga. Iskuulku wuxuu kaloo isticmaali karaa su'aalo-weydiimaha si uu waalidiinta u weydiyo aragtidooda. Waalidiinta waxaa laga yaabaa in lagu casuumo inay kaqeybqaataan aqoon isweydaarsiyo ama kooxaha iskuulka ka shaqeeya, ama habeenada waalidka ayaa loo isticmaali karaa in looga hadlo mowduucyada hada la xiriira howlaha dugsiga.

Dugsiyo sare ee assasiga ah oo badan waxeey lee dahay urur waalid. Ururka waalidiinta ayaa isku keena waalidiinta iskuulka, waxayna ka taageeraan daryeelka iskuulka siyaabo kala duwan, iyadoo lala kaashanayo dugsiga iyo ardayda. Dugsiyo sare ee assasiga ah oo badan, ka dib markii ay is bartaan, waalidiinta ayaa isku xira oo wada shaqeeya si ay u taageeraan wanaagga ardayda ee fasalka. Haddii dugsigu aanu taageerin isku-xirnaanta waalidiinta, waalidiinta ayaa iskaa wax u qabsan kara oo soo jeedin kara.

Had iyo jeer way habboon tahay in laga qaybqaato geedi socodka wadashaqeynta guriga iyo dugsiga, marka aad fursad u hesho. Ka qayb qaadashadaada wadashaqayntan, macallimiinta iyo waxqabadyada dugsiga ayaa noqon doona kuwa aad loo yaqaan, taas oo sahlaya in la taageero iskuulka dhallintaada. Isbarashada waalidiinta kale ee dugsiga iyo fasalka dhallintaada waxay siisaa taageero waalidnimada, waxayna waalidiinta u suurta gelisaa inay xiriir yeeshaan kana wada hadlaan arrimaha guud.

Haddii arrin kasta ay ku dhibayso dhallintaada dugsiga, si xor ah ula xiriir kormeeraha fasalka ama xubin kale oo lagu kalsoon yahay oo ka tirsan shaqaalaha dugsiga. Haddii arrintu si cad ula xiriirto hal maado oo gaar ah, waxaad la xiriiri kartaa macallinka maaddadaas. Waxaad kaloo weydiin kartaa madaxa dugsiga arrimaha la xiriira imaanshaha dugsiga. Adeegyada kalkaalisada caafimaadka ee iskuulka, dhaqtarka, sooshalka cilmu nafsiga iyo cilmu-nafsiga waxaa laga heli karaa iskuulada sare ee assasiga ah, sida ay ugu jiraan iskuulada hoose ee assasiga ah. Adiga waalid ahaan sidoo kale waad nala soo xiriiri kartaa.

DHALLINTAADA KU JIRA DUGSIGA SARE EE ASSASIGA AH WUXUU U BAAHAN YAHAY KAALMAYNTAADA

- Carruurta geleysa dugsiga sare ee assasiga ah waxay rajeynayaan in waalidkood ay ka taageeri doonaan u gudubka heerkaan dugsiga, iyagoo kala hadlaya arrimaha la xiriira iskuulka, iyo dhinacyada kale ee waxbarashadooda.
- Waalidiinta oo dhami waxay awoodaan inay ku taageeraan iskuulka caruurtooda. Iskusoo wada duuboo, caruurta waxay waalidkood uga baahan yihiin dhiirigelin iyo hadiyado.
- Maalin kasta, weydii wixii war ah ee ka jira maalinta dugsiga dhallintaada. Fariin cad ugu sheeg cunugaaga inaad diyaar tahay oo aad taageeri karto. Guriga dhexdiisa, si wanaagsan uga hadal wax ku saabsan iskuulka iyo xaadiritaanka iskuulka.
- Ku dhiirigeli dhallintaada inuu adkeysto oo adkeysto markuu dhammaysto howlaha dugsiga.
- Ilmuhu wuxuu xaq u leeyahay inuu taageero ka helo dugsigiisa / keeda xagga arrimaha la xiriira waxbarashada iyo iskuulka, marka loo baahdo.

Taageer

Dhiiri gali

Weydii

In kasta oo, markay carruurta sii weynaadaan oo ay galaan dugsiga sare ee aasaasiga ah, waxay had iyo jeer u sheegaan waalidkood inay ilaalin doonaan waxbarashadooda u gaarka ah laga bilaabo waqtigaas, waxay weli u baahan yihiin taageero waalidnimo iyo caawimaad. Xitaa waalidiinta, way fududahay in loo maleeyo in ardayga dugsiga sare ee aasaasiga ah uu horeba ugu weynaaday inuu si madaxbanaan u ilaaliyo arrimaha la xiriira iskuulka. Gudaha Finland, waxaa ka jiray dhaqan xoogan oo ah hormarka gobanimada goor hore, laakiin waxaa mudan in la xasuusto in taageerada waalidku ay muhiim u tahay ardayda dhigata dugsiga sare ee aasaasiga ah sida ay muhiim u tahay inay hoos u dhigto ardayda dhigata dugsiga hoose-dhexe.

In kasta oo saaxiibtinimadu ay muhiim tahay marka ilmuhu galo qaan-gaarnimada, iyo muhiimadda asxaabta ayaa sii kordheysa, cilmi baaris ayaa muujisay in carruurta ay doonayaan inay kala hadlaan arrimaha iskuulka iyo arrimaha khuseeya u gudubka dugsiga aasaasiga ah ee waalidkood, iyo inay helaan caawimaad, taageero iyo dhiirigelin iyaga ka. Caawinta shaqada guriga iyo iskuulka, iyo bixinta talobixinta, ayaa wali loo arkaa inay muhiim tahay.

Waa inaad kala hadashaa dhallintaada wax ku saabsan dugsiga, iyo khibrada dugsiga ee maalinlaha ah, maalin kasta. Weydii wixii war ah ee ka jira maalinta dugsiga dhallintaada. Ha ku qancin jawaabaha khadadka “Way fiicnayd” - weydii su’aalo si dhallintaada uga warramo maalinta dugsiga, sida “Maxaa si fiican u dhacay maanta?” ama “Maxaa kugu dhiirrigeliyey maanta?” Sii dhallintaada waqti iyo daqiiqado aan kala go’ lahayn oo uu kula hadlo. Tusaale fiican u noqo waalid ahaan. Caado qoys ka dhig inaad wadaagto wararka maallinta.

Xiisaha waalidka ee waxbarashada ilmuhu waxay dhiirrigelisaa oo ku dhiirrigelisaa dhallinta inuu waxbarto. Waa inaad si wanaagsan uga hadashaa wax ku saabsan iskuulka guriga. Haddii waalidku leeyahay aragti ku aadan iskuulka, tani waxay xoojinaysaa ku xirnaanta dhallinta ee dugsiga waxayna ku dhiirrigelinaysaa isaga / iyada inuu waxbarto. Wadahadalka joogtada ah ee arrimaha la xiriira dugsiga ee cunugaaga ayaa sidoo kale kaa caawin kara inaad go’aamiso haddii cunugaaga uu la kulmayo walaac, daal, ama cadaadis xagga dugsiga ah.

Waalid kasta, iyadoon loo eegin asalkiisa / aqoontiisa waxbarasho, wuxuu awoodaa inuu taageero dhallinta waxbarashadiisa. Iskusoo wada duuboo, cunuggu wuxuu ubaahan yahay taageerada bulshada ee waalidiinta (dhiirigelin, dhiirigelin, caawimaad dhibaatooyin iyo niyad jab). Xitaa haddii dhallintaada awoodo inuu ku dhammeeyo shaqooyinka-guriga kaligiis dugsiga hoose dhexe, dugsiga sare ee aasaasiga ah wuxuu la yimid maadooyin cusub, iyo noocyo cusub oo caqabado ah, kuwaas oo dhallintaada u baahan karo taageero waalidnimo. Tusaale ahaan, dhallintaada wuxuu u baahan karaa caawimaad xagga qorshaynta shaqadiisa / iskuulkeeda. Waxaad caado ka dhigan kartaa inaad weydiiso dhallintaada shaqada dugsiga ee usbuuca soo socda, oo aad ka caawiso isaga / iyada inay soo koobaan culeyska shaqada ee usbuuca. Tani waxay sidoo kale fariin cad u diri doontaa dhallintaada inaad u aragto shaqadiisa iskuulka mid muhiim ah, waxayna siin doontaa taageero. Eeg, oo soo saar, awooda dhallintaada. Si wada jir ah uga fikir, sida xoogagani uga caawin karaan waxbarashadiisa / waxbarashadeeda iyo waayo aragnimada maalinlaha ah ee dugsiga.

Fiiro gaar ah u yeelo shaqada canuggaaga, iyo maalgelintiisa, marka loo eego natiijada ugu dambeysa ee ka dambeysa. Kala-mudnaantan ayaa sidoo kale lagu adkeeyey manhajka dugsiga. Aadista iskuulku had iyo jeer maahan wax lagu farxo, shaqooyinka dugsiga ayaa mararka qaarkood u baahan dadaal xoog leh. Ku dhiiri geli dhallintaada inuu adkeysto oo adkeysto. Ku ammaan dhallintaada isku dayga, iyo ka gudbidda caqabadaha. La socio, si kastaba ha noqotee, in carruurta ay la kulmaan dhibaatooyinka waxbarasho ama iskuulku ay xaq u leeyihiin in laga taageero dugsiga. Taageerada waa in la bixiyaa ilaa heerka, iyo heerka, ee cunugu u baahan yahay. Haddii aad ka walaacsan tahay waxqabadka barashada dhallintaada, ama aad dareento in dhallintaada ka helayo taageero ku filan dugsiga, la xiriir kormeeraha fasalka dhallintaada ama madaxa dugsiga.

Dugsigu wuxuu kaloo bixiyaa taageero wixii caqabado ah ee la xiriira koritaanka dhallinta ama dabeecadiisa. Haddii aad ka walwalsan tahay dhaqanka dhallintaada, caafimaadka maskaxda, ama wixii kale ee la xiriira koritaanka iyo koritaanka dhallintaada, si xor ah ula xiriir kalkaalisada caafimaadka ee iskuulka, shaqaalaha bulshada, ama cilmu-nafsiga. Waxay joogaan dugsiga si ay u caawiyaan carruurta!

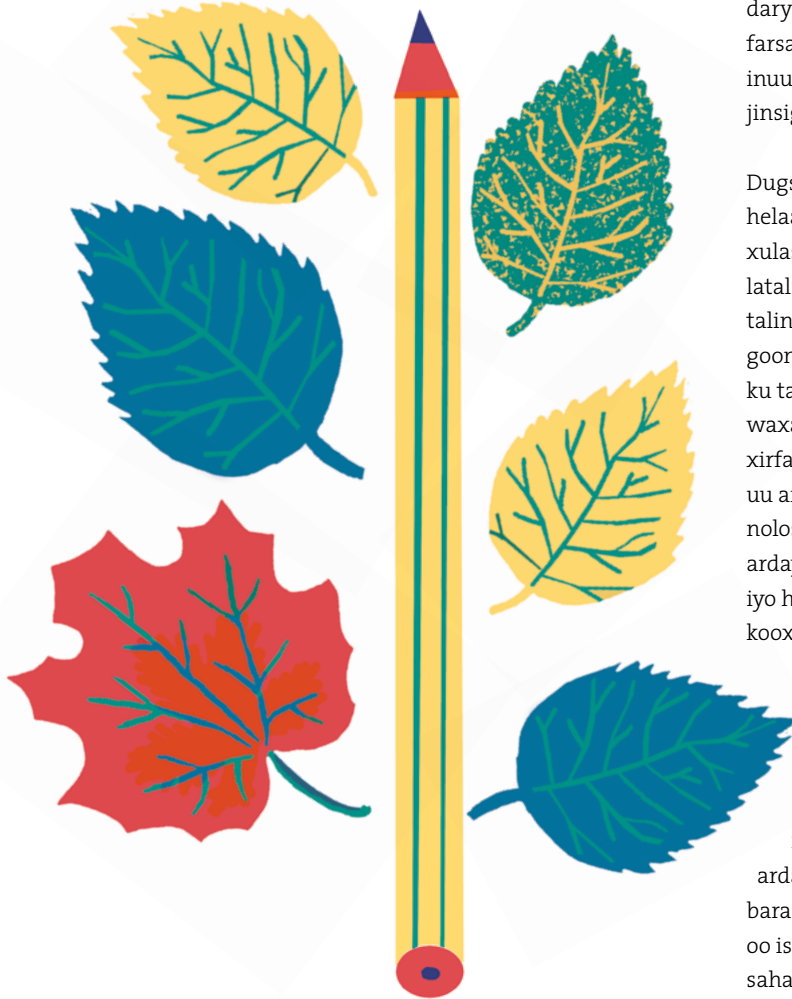
DUGSIGA SARE EE AASAASIGA AH WAA WAQTI LAGA FIIRSADO QOFKA WAXBARASHADIISA DAMBE

- Waxbarashada canuggaaga waxbarashadiisa aasaasiga ah ka dib, iyo qorsheynta mustaqbalka, waa in diiradda la saaraa dhammaan dugsiga sare ee aasaasiga ah.
- Marka laga hadlayo xulashooyinka waxbarasho ee mustaqbalka, waalidiinta iyo kuwa kale ee ardayda dugsiga sare ee aasaasiga ah ee dadka u dhow ayaa ah isha koowaad ee macluumaadka ardaydan.
- Ku dhiirrigeli niyadana udhis dhallintaada inuu isagu / iyadu is-doorto oo uu isagu doorto inta uu ku jiro dugsiga sare ee aasaasiga ah, iyo markuu ka fekerayo heerarka dambe ee dugsiga.

Inta lagu jiro dugsiga sare ee aasaasiga ah, carruurta waxay ka fikiraaan mustaqbalkooda waxayna go'aansadaan halka ay aadayaan markay dhammeeyaan waxbarashadooda aasaasiga ah (dugsiga aasaasiga ah). In kasta oo go'aanka ku saabsan heerarka dambe ee dugsiga la gaadho oo keliya dhammaadka dugsiga aasaasiga ah, haddana waa fikrad fiican in lagu sii hayo waxbarashadan dambe ee dugsiga, iyo qorshaynta mustaqbalka, in diiradda la saaro dhammaan dugsiga sare ee aasaasiga ah.

Waalidiinta waxaa la ogaaday inay door muhiim ah ka ciyaaraan caawinta dhalinyarada qaangaarka ah inay ka fikiraaan xulashooyinka waxbarasho. Waalidiinta kale ee ardayda dugsiga sare ee aasaasiga ah ee dadka u dhow waa isha ugu muhiimsan ee laga helo macluumaadka marka ardaygu ka fekerayo mustaqbalkiisa waxbarasho / mustaqbal. Saaxiibbadu sidoo kale door weyn ayey ka ciyaari karaan xulashooyinka waxbarasho.

Ardayda dhigata dugsiga sare ee aasaasiga ah waxay u baahan yihiin taageero waalidiinta si ay uga fikiraaan mustaqbalkooda. Dhallintaada, kala hadal xoogiisa, danaha, himilooyinka, iyo fikradaha ku saabsan nolosha shaqada. Waxaa muhiim ah in la xusuusto in xulashooyinka waxbarashadu ay yihiin arrin uu isagu doorto, taas oo ay tahay in ilmuhu ku dhiirrigeliyo. Waxay carruurta uga baahan yihiin waalidkood waa taageerada milicsiga, qasabna ma'aha talo toos ah.

Xulashada xirfadaha dhalinyarada ee Finland ayaa wali si xoogan ugu kala qeybsan jinsiga: gabdhaha waxay u muuqdaan inay xiiseynayaan dhinacyada daryeelka la xiriira, iyo wiilasha dhinacyada farsamada. Ku dhiirigeli niyadana udhis dhallinta inuu isagu / iyadu iskiis u doorto, iyadoon loo eegin jinsigooda ama xulashada asxaabtooda.

Dugsiga sare ee aasaasiga ah, ardaydu waxay ka helaan taakuleynta qorshaynta mustaqbalka iyo xulashooyinka waxbarasho iyada oo loo marayo latalinta ardayda. Dugsiga sare ee aasaasiga ah, la talinta ardayda waxaa loo abaabulaa qaab casharo gooni ah, oo uu kormeero la taliyaha hagida (macalin ku takhasusay la talinta ardayda). La talinta ardayda waxay wax ka qabataa arrimaha sida (tusaale ahaan) xirfadaha waxbarasho iyo iskuulka, is-aqoon, wadada uu ardaygu u mari doono iskuulka, shaqooyinka, iyo nololsha shaqada. Marka lagu daro fasalada la-talinta ardayda, ardayda oo dhan waxay heli karaan la-talin iyo hagitaan markii loo baahdo, shaqsi ahaan ama kooxo yar-yar.

Inta lagu jiro sannadaha sare ee dugsiga aasaasiga ah, ardayda waxaa la siiyaa fursado ay ku bilaabaan inay iska bartaan nololsha shaqada, iyaga oo taageeraya mustaqbalka xulashooyinka waxbarasho iyo xirfadeed ee ardayda. Xaaladaha badankood, ardayda waxaa lagu baraa nololsha shaqada illaa hal ama labo toddobaad oo isbarasho (waxa loogu yeero xilliyada TET). La sahamiso oo wax ka baro dhallintada meelaha TET kala duwan. Waxaad sidoo kale ku deeqi kartaa dugsiga goobtaada shaqada oo ah goob loogu talagalay TET.

GAADOOYINKA NOLOSHA EE CAAFIMAADKA LEH IYO NOLOL MAALMEEDKA

- Waalidiintu waxay leeyihiin door muhiim ah oo ay ka ciyaaraan daryeelka nolol maalmeedka iyo ladnaanta ardayda dugsiga sare ee da'da dugsiga dhammays tiran guriga, si ay wax ugu bartaan dugsiga.
- Hurdo kugu filan iyo jimicsi, cunto kaladuwan oo caafimaad leh, iyo xaddidaadyo habboon oo ku saabsan isticmaalka warbaahinta bulshada iyo ciyaaraha dhijitaalka ah ayaa aasaas u ah caafimaadka.

HURDO KUGU FILAN

Helitaanka qadar ku filan oo hurdo ah ayaa shardi u ah samaqabka, koritaanka caafimaadka leh iyo barashada carruurta iyo dhallinyarada. Hurdadu waxay si gaar ah muhiim ugu tahay ardayda dugsiga sare ee aasaasiga ah, maadaama koritaanka jireed oo keliya uu u baahan yahay qaddar hurdo ah. Riyooyinku sidoo kale waxay door muhiim ah ka ciyaaraan barashada iyo xusuusta. Waxay awood u siinayaan barashada waxyaabaha cusub, iyo xusuus waarta wixii horay loo bartay.

Ardayga dugsiga sare ee assasiga wuxuu u baahan yahay 10 saacadood oo hurdo ah habeenkii. Qaddarka hurdada loo baahan yahay ma aha mid joogto ah - jimicsiga jireed iyo maskaxeed wuxuu kordhiyaa baahida hurdada. Tusaale ahaan, canuggu wuxuu ubaahanyahay hurdo badan iyo nasasho kadib mashquul waxbarasho, ama howlo isboorti oo adag. Hurdadu waxay jidhka ka soo celisaa culeyska waxbarashada ama jimicsiga jirka.

Waxaa haboon inaad kala hadasho dhallintaada dugsiga sare ee aasaasiga ah howlaha muhiimka ah ee hurdada. Carruurta ku jirta dugsiga sare ee aasaasiga ah, hurdo iyo nasasho ku filan ma aha wax loo qaadan karo arrin dabcan – sariirta oo si

fudud loo seexdo waa la daahiyaa. Waa inaad isku daydaa inaad sameysid jadwal joogto ah, maxaa yeelay tani waxay xaqiijin doontaa nasasho ku filan, taasoo sahleysa inaad seexato fiidkii iyo inaad soo kacdo subaxa hore. Fiidnimadii - qiyaastii saacad ka hor wakhtiga jiifka - waa wakhti fiican oo laga boodo wixii cayaar dijitaal ah, si hurdada ay u fududaan doonto. Ku dhaganaanta jadwalka hurdada waxay u baahan tahay dulqaad, iyo dejinta soohdin, dhinaca waalidiinta. Tilmaamaha ku saabsan tan waxaa laga heli karaa meelaha sida (tusaale ahaan) bogga [Mannerheim League for Child Welfare's](#).

JIMICSI KU FILAN

Jimicsigu saameyn badan oo togan ayuu ku leeyahay caafimaadka iyo ladnaanta carruurta iyo dhallinyarada. Jimicsigu wuxuu bixiyaa nasasho, wuxuu saameeyaa niyadda qofka, wuxuu hagaajiyaa qofka adkaysigiisa iyo qaababka hurdadiisa, wuxuuna kobciyaa waxqabadka qofka.

Jimicsiga lagu taliyay ee loogu talagalay carruurta ku jirta dugsiga sare ee aasaasiga ah waa 1.5 saacadood maalintii, badhkoodna waa inay noqdaan jimicsi xoog leh. Jimicsi joogto ah, ama qaababka tababarka shaqsiyadeed ee dhallinta, ayaa la kulmi doona qayb ka mid ah baahiyadiisa jimicsiga maalinlaha ah. Inta badan

kootada jimicsiga ee lagu taliyay waxaa lagu buuxin karaa nolol maalmeedka sida jimicsiga dugsiga, u safridda iyo ka soo noqoshada dugsiga ee baaskiil ama lug, dhaqdhaqaaqyada wareega ee asxaabta ama qoyska, iyo wixii la mid ah. Kordhinta jimicsiga dugsiga maalinlaha ah ayaa sidoo kale kordhisay guud ahaan heerarka jimicsiga maalinlaha ah ee ardayda dugsiga sare ee aasaasiga ah. Hal qiyaas oo jimicsi maalinle ah ayaa laga soo ururin karaa qaybo badan oo yaryar.

Waalidku wuxuu ku taageeri karaa dhaqdhaqaaqiisa dhallinta (tusaale ahaan) dhiirigelinta howlaha jimicsiga, ku dhiirrigalinta dhallinta inuu banaanka aado, lugeeyo ama baaskiil ku aado iskuulka, ama ku dhiirrigeliyo qoyska inay ka wada qaybgalaan nashaadaadka wareega. Dugsiga sare ee assasiga ah, hiwaayadaha dhallinta waa la beddeli karaa: hiwaayadaha hore waxaa lagu beddeli karaa kuwo cusub, ama ilmuhu wuxuu doonayaa inuu tijaabiyo waxqabadyo cusub ama isboorti. Waxay bixineysaa furitaan ku saabsan isbeddelada danaha dhallintaada. Waa muhiim inuu dhallintaada haysto wax uu isagu / iyadu ka helo - rajo ahaan, tani waxay ku jiri doontaa jimicsi sidoo kale.

CUNTO KALADUWAN OO CAAFIMAAD LEH

Cunto caafimaad leh, iyo qaababka caadiga ah ee wax loo cuno, waa qayb muhiim ah oo ka mid ah koritaanka iyo horumarka caafimaadka leh ee carruurta iyo dhaliyaraada. Nafaqadu waxay saameysaa caafimaadka iyo caafimaadka, iyo waliba qofka niyadiisa, awooda la qabsiga iskuulka, iyo guud ahaan samaqabka. Celcelis ahaan, cuntada dugsiga waxay dabooshaa qiyaastii saddex meelood meel tamarta dhallinta maaintii oo dhan. Cunnooyinka guriga iyo iskuulka ayaa midba midka kale kaabaya.

Sida lagu xusay daraasad laga sameeyay caafimaadka dugsiga, ku dhowaad dhammaan ardayda dhigata dugsiyada hoose ee aasaasiga ah waxay cunaan cunnooyinka ay bixiyaan iskuulka shan maalmood usbuucii. Taas bedelkeeda, saddexdii ardayba seddex ka mid ah ayaa dhigta dugsiyada sare ee aasaasiga ah inay soo sheegaan cunista cunnooyinka iskuulka bixiyo maalin kasta. Guriga dhexdiisa, waxaa habboon in si wanaagsan looga hadlo cuntada iskuulka, laguna dhiirrigeliyo cunuggu inuu wax ku cuno dugsiga, maaddaama dabeecadda dhiirrigelinta ee waalidku ay saameyn ku yeelan doonto ka-faa'iideysiga carruurta ee cunnooyinkan. Cuntada iskuulka waxaa sidoo kale lagu soo qaadan karaa habeen waalid sida mowduuc la wadaago oo looga hadlayo waalidiinta fasalka, ama ururka waalidiinta.

Xubnaha qoysku had iyo jeer ma helaan waqti ay ku wada fadhiistaan miiska cuntada si ay ugu wada fadhiistaan jadwalkooda dhaqdhaqaaqa, laakiin waxaa muhiim u ah waalidiinta inay hubiyaan in carruurta cunaan cashadooda. Waxyaabaha sida wada cunista, wada sheekaysiga maalinta, iyo nasashada cuntada fiidkii waxay sare u qaadaan samaqabka iyo awooda qoyska oo dhan. Macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan cuntada iskuulka waxaa laga heli karaa [Tilmaamaha Cunnada ee Cunnada Dugsiga](#) (Kouluruokasuositus).

WARBAAHINTA BULSHADA IYO CIYAARAHA DHIJITAALKA AH

Warbaahinta bulshada waa qeyb ka mid ah nolol maalmeedka carruur iyo dhalinyaro badan. Warbaahinta bulshada waxaa loo isticmaali karaa la xiriirida asxaabta, waqtiga oo la dhaafaa, raadinta macluumaadka, iyo raadinta iyo helitaanka taageerada asxaabta. Waxaa fikrad fiican ah inaad si joogto ah ula hadasho dhallintaada si aad ugala hadasho mabaadi'da xaqiijin doonta isticmaalka aaminka ah ee warbaahinta bulshada. Arimaha walaaca leh, sida xoogsheegashada qadka tooska ah, waa in lagahadlaa sidoo kale habeenada waalidka. Ciyaaraha dhijitaalka ah waa hiwaayad ay jecel yihiin carruur iyo dhalinyaro badan. Waxay noqon kartaa madadaalo, iyo qaab nasasho. Waalid ahaan, waa inaad daneeysaa waxa uu ciyaarayo cunugaaga, oo waxbadan ka baro ciyaarahaas. Helitaanka isku dheelitirnaan habboon oo u dhexeeya ciyaarta iyo dhinacyada kale ee nolol maalmeedka ayaa muhiim u ah caafimaadka dhallintaada.

LAGA SOO BILAABO CUNUG ILAA DHALINYARO

- La noolaanshaha qaan-gaarka waxay noqon kartaa mid abaalmarin iyo caqabad leh. Baro waalidiinta kale ee ku jira fasalka cunugaaga, xiriir iyaga la leh, oo tixgeli inaad wada shaqeyn la yeelato waalid ahaan dhaliyarada.

Dugsiga sare ee aasaasiga ahi wuxuu ku beegan yahay gelitaanka hore ee ilmaha ee qaan-gaarka. Ilmuhu wuxuu bilaabayaa inuu madax banaanaado, wuxuu ka fogaan karaa isaga / ayada waalidkiis, wuxuuna ubaahan yahay boos si uu ugu horumariyo qofkiisa / keeda. Saaxiibbadu waxay noqdaan kuwa muhiim ah, oo ra'yigooda inta badan ayaa laga hormariyaa ra'yiga waalidka. Isla mar ahaantaana, ilmuhu wuxuu u baahan yahay waalidkiis / waalidkeed iyo taageero waalidnimada.

Ardayda dugsiga sare ee aasaasiga ah waxay waqti ku qaataan inay ka fekeraan arrimo badan oo la xiriira koritaanka, muuqaalka qofka, la dhaqanka bulshada, iyo isticmaalka khamriga iyo maandooriyaasha kale. Qof kasta oo qaangaar ah wuxuu ku maraa qaangaadhnimadiisa/keeda dariiqadiisa iyo xawaare gaar ah, laakiin wuxuu u baahan yahay taageero iyo hagitaan dadka waaweyn ee iyaga ka agdhow. Dugsiga dhexdiisa, mawduucyada la xiriira bislaanshaha iyo qaan-gaarmimada waxaa lagu daboolayaa fasallada waxbarashada caafimaadka, laakiin waxaa muhiim u ah dhaliyarada inay kaala hadlaan waalidkood sidoo kale. Dadka qaangaarka ah ayaa laga yaabaa inay ka horyimaadaan xuduudaha dadka waaweyn ay dejiyeen, khaladaadkuna ay dhici karaan. Waalid ahaan, isku day inaad abuurto jawi ilmuhu ku dhiiran karo inuu ka warbixiyo khaladaadkiisa iyo guuldaradiisa.

La noolaanshaha qaan-gaarka waxay noqon kartaa mid wax tar leh oo (badiyaa) isla waqti isku mid ah. Sidaas darteed waa muhiim in waalidku fursad u helaan inay fikradaha iyo khibradaha is dhaafsadaan waalidiinta kale. Iskuulku wuxuu ku siiyaa fursad weyn tan. Baro waalidiinta kale ee ku jira fasalka cunugaaga, xiriir iyaga la leh, isla markaana si wada jir ah uga fikir arrimaha ku saabsan waalidnimada dhaliyarada qaan-gaarka.

XIISAHA WAALIDKU U QABO ISKUULKA CARRUURTOODU WAXAY DHIIRRIGELISAA OO KU DHIIRRIGELISAA CARRUURTA INAY WAXBARTAAN, WAXAYNA XOOJISAA KU XIRNAANTOODA DUGSIGA.

Tilmaamahan waxaa loogu talagalay waalidiinta caruurtoodu bilaabayaana sanadka 7 ee dugsigiisa.

WADASHAQEYN WAX KU OOL AH OO KA DHEXEYSA GURIGA IYO DUGSIGA, OO AY WEHELISO TAAGEERADA WAALIDKA

- waxay taageertaa barashada iyo koritaanka
- waxay kordhisaa dhiirgalinta iyo ladnaanta iskuulka
- wuxuu xoojiyaa qadarinta iskuulka

HEM OCH SKOLA

TEXT Tuija Metso (Finnish Parents' League)
IMAGES AND LAYOUT Hanna Siira • YEAR OF PUBLICATION 2018

Tilmaamahan waxaa lagu soo saaray maalgelin ka timid Veikkaus iyo Finnish Consumer Co-operative Foundation